folklor/edebiyat, cilt:19, sayı:74, 2013/2

ESTETİK ETKİNLİKTE YAZAR-KAHRAMAN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA *O TOPRAKLAR BİZİMDİ* ADLI ROMANIN ANALİZİ

Tülin Arseven*

Türk dünyasını oluşturan toplulukların zengin kültür birikimlerinin bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu zengin birikimi oluşturan hemen her öğe araştırılmaya, üzerinde çalışılmaya değer niteliktedir. Böylesine büyük bir kültür birikimi, içinde çok zengin bir edebî varlığı da barındırmaktadır. Türklerin tarih sahnesine ilk çıktıkları günden beri oluşturdukları sözlü ve yazılı anlatılar, destanlar, masallar, sagular, koşuklar, savlar, hikayeler, romanlar, denemeler ve pek çok edebi türde kaleme aldıkları eserler büyük bir çalışma alanı olarak araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Böylesine büyük bir kültür varlığı içinden bu çalışma için Türk dünyasının önemli yazarlarından biri olan Cengiz Dağcı (d. Gurzuf 1919-ö. Londra 2011) ve onun bir romanı seçilmiştir. Bu seçimde Cengiz Dağcı'nın yaşamının bir kısmının; *O Topraklar Bizimdi* adlı romanda anlatılan olayların yaşandığı (II. Dünya Savaşı yıllarında) Kırım'da, Akmescit'te geçmiş olmasının önemli ölçüde etkisi vardır. Bir yazar olarak Cengiz Dağcı ve eserleri üzerine yapılmış pek çok değerli araştırma ve çalışma bulunmaktadır. Ayrıca Cengiz Dağcı ya da eserlerini türlü yönlerden ele alan ve çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleler de vardır. "Estetik Etkinlikte Yazar ile Kahraman İlişkisi Bağlamında *O Topraklar Bizimdi* Adlı Romanın Analizi" başlıklı bu çalışma, estetik bir etkinlik olarak ele aldığı roman türünde yazar ile kahraman ilişkisini

* Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

analiz etmesi bakımından diğer çalışmalardan ayrı bir yerde durmaktadır. Yazar ile eserinde yarattığı kahraman arasındaki ilişkiyi irdeleyen – özellikle de Psikanalitik Edebiyat Kuramı çerçevesinde- başka çalışmalar, araştırmalar da bulunmaktadır. Ancak bu çalışmanın ana hedefi, yazarın kahraman ile kurduğu yapısal bakımdan sabit ve dinamik bir şekilde kendini gösteren ilişkinin anlaşılabilmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda yapılacak analizin kuramsal çerçevesini 20. Yüzyılın önde gelen teorisyenlerinden Mihail Bahtin'in yazar ile kahraman ilişkisi konusunda öne sürdüğü görüşler oluşturacaktır. Bu yönüyle bu çalışma yazar-kahraman ilişkisinin analizi noktasında, Cengiz Dağcı ve eserleri üzerine yapılan diğer çalışmalardan farklılık arz etmektedir.

Yazar ile eserinde çizdiği kahraman arasındaki ilişkiyi türlü yönlerden irdeleyen çalışmaların temelini genellikle yazarın kendini kahramanda gerçekleştirmiş ya da eserin otobiyografik karakterli olabileceği düşüncesi oluşturmaktadır. Yazar-kahraman ilişkisi, çoğunlukla kahramanın yazara ne ölçüde benzer olduğunun sorgulaması şeklinde tartışmaya açılmaktadır. Bunda Philip Stevick'in de dile getirdiği gibi romanlarda yazarın kişiliğinin sahnelerin arkasına gizlenmiş bir halde bulunduğu düşüncesinin etkisi büyüktür. Stevick, romanın dünyasının dışında kalan yazarı tanımlarken şöyle demektedir (2004, 86-87):

"Roman dünyasının dışında kalan yazarı, bir oyun yönetmenine, kullarına ses veren bir sanatçıya veya roman dünyasında olanlara ilgisiz, tırnaklarını törpüleyen bir tanrıya benzetebiliriz. Yazarın sanatçı kişiliği, daima onun insan olarak kişiliğinden ayrı ve farklıdır. Yazarın sanatçı kişiliği, eseri yaratırken, kendisinde aslından daha üstün bir kopyasını yaratır. Herhangi başarılı bir roman, yazarın bu kendisini aşan kişiliğine bizi inandıran bir eserdir. Yazarın sanatçı kişiliği, ekseriya, aslından çok duygulu, akıllı, seçkin, arınmış ve algılama gücü daha fazla bir kişiliktir."

Mihail Bahtin'in estetik etkinlik olarak nitelediği sanat eserinde yazar-kahraman ilişkisini irdelerken çıkış noktası farklıdır. Bahtin, yazarın kendisinin veya bir başkasının yaşamının kapılarını aralarken bilerek ya da bilmeyerek metnin kimi zaman, kronotopuna, kimi zaman diyaloglarına, kimi zaman da kahramanının dünyasına sızdığını söyler, yazar ile kahramanın aynı kişi olup olmadığı meselesine ise değinmez. *Sanat ve Sorumluluk* adlı çalışmasında yazar ve kahraman ilişkisi hakkında o güne değin yeterince söz söylendiğini belirttikten sonra Bahtin, düşüncelerini şöyle dile getirir (2005b, 16):

"...yazar, tıpkı bizim de gerçek hayatta etrafımızdaki şeylerin her tezahürüne farklı değerler biçerek tepki veriyor olduğumuz gibi, kahramanının her parçasını ve her kişilik özelliğini, hayatının her olayını, gerçekleştirdiği her eylemi, tüm düşüncelerini ve duygularını tonlandırır, Ama hayattaki bu tepkiler dağınık, düzensiz niteliktedir; yani bir insanın bütününe, onun tamamına verilen tepkiler değil, insanın yalıtılmış tezahürlerine verilen tepkilerdir. Hatta insanı bir bütün olarak eksiksiz bir şekilde –yani, nazik, iyi, kötü veya bencil vb. bir kişi olarak- tanımladığımızda bile bu tür tanımlar, yaşanmış hayatımızda onunla ilişkili takındığımız pratik tavrı ifade ederler: Kısacası onu, ondan bekleyebileceğimiz veya bekleyemeyeceğimiz şeyleri öngörmemizi sağlayacak şekilde tanımazlar pek de. Ya sadece bütünün rastlantısal izlenimleridir ya da nihayetinde, düzmece amprik genellemelerdir. Hayatta bir insanın bütünüyle ilgilenmeyiz; bilakis o insanın, hayatımızı yaşarken ilgilenmek zorunda kaldığımız ve bizi şu ya da bu şekilde özel olarak ilgilendiren belirli eylemleriyle ilgileniriz."

Bahtin, öncelikle bir yapıtın bileşenlerinden biri olarak nitelediği yaratıcı-yazar ile top-

lumsal bir yaşam olayının bir parçası olan kişi olarak yazarın birbirine karıştırılmasına karşı çıkar. Yani yaratıcı-yazar ile yaşadığı toplumun bir ferdi olan yazar birbirinden farklı kişilikler olarak düşünülmelidir. Ardından ise, yazarın kahramanla ilişkisindeki yaratım ilkesini anlamada başarısız olup diğerleri arasında öne çıkan büsbütün ilkesiz, tamamen olgusal bir yaklaşımın geçerliliğini yadsıdığını belirtir. Bahtin'e göre bu tür bir yaklaşımın ulaşacağı sonuç, ya yanlış anlama ya çarpıtma ya da en iyi ihtimalle boş olguların açıklanmasıdır. Bu durum, yapıtın ve kahramanın bütününü anlamada başarısız olmak demektir. Oysa bir kaynaktan yararlanmak için onun yaratım yapısını anlamak gereklidir (2005b, 24). Ona göre, estetik etkinlikte aslında hiçbir şekilde birbiriyle iletişim kuramayan, birbirine geçemeyen iki dünya karşı karşıya gelmektedir. Bunlardan ilki, insanın içinde yaşadığı, yarattığı, kavradığı, yorumladığı, yaşamını yaşayıp öldüğü; ikincisi ise sanat eyleminin nesneleşip "ancak ve ancak bir kez" başlatılıp bitirildiği dünyadır (2001, 21). Bahtin, gerçekleştirilen bir eylemin sonucu olan bir düşünce eksiksiz bir bütün oluşturur, der ve *Bir Eylem Felsefesine Doğru* başlıklı eserinde konuyla ilgili düşüncelerini şöyle aktarır (2001, 23):

"Belirli bir zamanda, belirli koşullar altında gerek içeriği/anlamı, gerek onun gerçek bilincimde –bütünüyle belirlenmiş kişinin bilincinde- bulunması olgusu, bir başka deyişle gerçekleşmesinin somut tarihselliğinin bütünü –bu uğrakların ikisi de (içerik/anlam uğrağı ile tekil-tarihsel uğrak) bu düşüncenin benim karşılık-verebilen eylemim ya da davranışım olarak değerlendirilmesinde bölünmez, bölünemezdir."

Craig Brandist (2011, 76) de Bahtin Çevresi'nin sorunlarını, edebiyata bakış açılarını değerlendirirken, Bahtin'in yazar-kahraman arasındaki ilişkilerde etik değil, estetik boyutu ön plana aldığı saptamasında bulunur. Bu nedenle de yazar ve kahraman arasındaki ilişkiler "ben" ile öteki arasındaki ilişkilere dayalı bir analize açıktır. Yazarın bilinci kahramanı her tarafından kapatır ve onun bütünlük kazanmasını sağlar. Bunu yaparken kahramanın bilinciyle kaynaşıp bütünleşmez. Brandist'e göre Bahtin yazar-kahraman ilişkisinin uzamsal yönüyle ilgilenmektedir. Böylece kahraman nesne olmaktan çıkıp, varlıkta benzersiz bir kişi olarak özelliğini koruyacaktır. Bu noktada yazarın sanat eserine katılımı dolaylı iken, kahramanın dolaysızdır. Kahramanın yaşadığı dünyanın parametreleri yazar ve kahraman için farklıdır. Yazar için kahraman kurduğu dünyanın -diğer nesneleri gibi- bir nesnesidir. Oysa kahraman yazarın kendine kurduğu bütünlüklü dünyada bir öznedir. Kahraman için kendi yaşamı eksiksiz, bütünlenmiş bir tam değildir. Oysa yazar kahramanını bütünleyen, var eden çevreyi eksiksiz biçimde görür. Bu nedenle estetik tamamlanma, bütünlenme sadece yazarın bakış açısında mümkündür (Brandist, 2011, 77).

Rabelias ve Dünyası adlı kitaba yazdığı önsözde Kristin Pomorska, Mihail Bahtin'in hayatın içsel olarak bir kaos olduğu ve sanat tarafından örgütlü bir biçime dönüştürüldüğü yorumlarına karşı çıktığını öne sürer. Pomorska'ya göre Bahtin, hayatın kendisini (geleneksel olarak içerik şeklinde kabul edilen şey), insanın davranış ve bilişsel eylemleri tarafından örgütlendiğini, bu nedenle de sanatsal bir yapıya girdiği anda zaten bir değerler sistemiyle yüklü olduğunu iddia etmektedir. Ona göre Bahtin için sanat, sadece bu örgütlü 'malzeme'yi, ayırt edici özelliği yeni değerler ortaya çıkarmak olan yeni bir sisteme dönüştürmektir. Bahtin'in gösterge bilimsel yönelimi ve düşüncesinin öncü ve modern olmasını sağlayan, onun insan davranışını iletişim olarak görmesi, bundan yola çıkan tüm insani mesajların bir hedefe yönelik olduğunu düşünmesidir (Bahtin, 2005a, 10).

Bahtin'in yukarıda belirtilen görüşleri çerçevesinde yazar-kahraman ilişkisi bağlamında *O Topraklar Bizimdi* adlı romanın analizine geçmeden önce Cengiz Dağcı'nın yaşamına kısaca değinmekte yarar görülmektedir.

Cengiz Dağcı, 1919 yılında Yalta'nın Kızıltaş köyünde doğup Akmescit'te ilköğrenimini yapmış, Kırım Pedagoji Üniversitesi öğrencisi iken, II. Dünya Savaşı'nda Rus ordusunda subay olarak görev almış ve Almanlara esir düşmüştür. Almanların yenilmesinden sonra esir kampından kurtulup müttefik devletlere sığınmıştır. 1946'da Londra'ya yerleşmiş ve 2011 yılında ölene değin de Londra'da yaşamıştır.

O Topraklar Bizimdi Cengiz Dağcı'nın 1955-1956 yılları arasında Londra'da kaleme aldığı, ana karakterde meydana gelen değişim üzerine kurguladığı, önemli bir romandır. Yazar Cengiz Dağcı ile romanın başkişisi Selim Çilingirov arasında II. Dünya Savaşı'na Rus ordusu adına katılmak ve Almanlara esir düşmek noktasında bir benzerlik söz konusudur. Ancak yazar, Almanların yenilmesi sonucu esir kampından kurtulur ama vatanına dönmez, oysa roman kahramanı Selim Çilingirov, Çukurcalı bir köylünün (Berber Hasan) yardımıyla Almanların elinden kurtulup Çukurca'ya geri döner. Yazarın savaş sırasında edindiği deneyimlerin ve savaşın çirkin yüzünün bütün çıplaklığıyla ve gerçekçi bir biçimde romanda yer aldığını söylemek mümkündür. Romanın Tatar, Rus ve Almanlardan oluşan hayli kalabalık bir şahıs kadrosu bulunmaktadır. Eserin kronolojik zamanı ve mekânı göz önüne alındığında şahıs kadrosundaki bu çeşitlilik doğaldır. Romanın ilk başlangıç mekanı Çukurca adında Akmescit'e (Simperofol) yakın bir köydür. Romanda olaylar zinciri bu köyde başlar, ancak savaş nedeniyle neredeyse bütün bir Kırım Yarımadası'na yayılır, sonuçta yine Çukurca'da biter. Olayların geçtiği yaklaşık beş altı yılı kapsayan zaman dilimi II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelir. Sovyet rejimi hakimdir ve Çukurcalıların bir zamanlar kendilerinin olan topraklar kolhozun malı olmuştur. Köylünün toprağını sahiplenmesi, tarlasını kolhozun değil de kendisinin malı imiş gibi ekip biçmesi, hatta bunun konuşulması bile yasaktır, suçtur. Romanın başkişisi Selim Çilingirov, yeterince verim alınamayan bu köye kolhoz reisi olarak gönderilir. Polit Büro üyesi olan Selim'in Çukurca'ya gelirken büyük hayalleri vardır. Romanın sonunda ise bu genç, dinamik, gözü kara, Çukurca'yı Sovyetler Birliği'nin en ideal, en gelişmiş ve rejimin ilkelerine bağlı bir köyü yapma arzusuyla hareket eden adamdan bambaşka birine dönüşmüş bir insan kimliği ortaya çıkar. Savaş biter, Almanlar geri çekilir, Selim'in arkadaşları, dostları, komşuları ya ölmüş ya da bir şekilde köyden gönderilmiştir. Selim, oğlu Alim ile tek başına kalır. Selim Çilingirov'un yaşama bakış açısı ve buna yön veren olaylar kısaca şöyle özetlenebilir:

1. Selim Çilingirov, Komünist Parti üyesidir ve Çukurca'ya Kolhoz Reisi göreviyle gönderilir. Bütün amacı, Çukurca'yı Sovyet köyleri içinde parmakla gösterilen, barajların kurulduğu, bağ ve bahçelerin abat olduğu gelişmiş bir örnek mekâna dönüştürmektir. Bu aşamada köylü, Selim'e karşıdır. Hatta onu halka yanaşmaması, onlardan uzak durması konusunda sert bir biçimde uyarırlar (s.121,122).
2. Savaş çıkar. Selim, Rus ordusuna katılır ve Almanlar ile savaşır. Bu aşamada hâlâ başlangıçtaki idealleri sürmektedir. Yanına aldığı üç Rus askeri ile Alman karargahına gizlice yaklaşıp istihbarat toplamaya çalışır. Bir Alman askerini esir alarak kendi karargahına döner (s. 242-248). Esir Alman askerinin bir Rus teğmen tarafından öldürüldüğünü görür. Yazarın

sözünü emanet ettiği anlatıcı* tarafından Selim'in ondaki duyguları şöyle dile getirilir: *"Teğmen Karov, yanında asker, bahçeden çıktılar. Selim yalnız kaldı. Ayrılamıyordu bir türlü ölünün yanından. Baktıkça gözleri kararıyordu. Bahçeden çıkmadan önce, nereye gideceğini, kendi hayat yolunu görmek istiyordu sanki. Sonra gene de 'Niçin?' diyordu içinden. 'Niçin?; 'Niçin silâhsızlar öldürülsün?Niçin suçsuzlar öldürülsün? Niçin?"* (s.250) Bu Selim'in iç dünyasındaki çatlakların başlangıç noktasıdır. Ancak henüz kırılma olmaz.

3. Esir Alman askerinin infazının hemen ardından Selim'in gözleri önünde bir Rus askeri teslim olmak isteyen silahsız, bir Alman askerini öldürür. Tanık olduğu bu olay üzerine Selim'i derinden yaralar ve Selim sinir krizleri geçirir (s.257).

4. Bu anda Almanlar baskın yapar ve bir Rus askeri Selim'in kollarında ölür (s.258).

5. Selim yaralanır, bir hastane odasında gözlerini açtığında sağ kolunun olmadığını fark eder (s.269). Bu olaya ilişkin ayrıntılar romanda aktarılmaz. Ancak, yazarın Selim için, kahramanının dünyasını altüst etmek için çizdiği bir kader olarak olay örgüsündeki yerini alır.

6. Selim, Almanlara esir düşer ve bir şekilde tezkeresi sağlanarak serbest bıraktırılır (s.327).

7. Selim, Çukurca'ya döner ve sevgilisi Natalya'nın kendisini Alman bir komutan ile aldattığını öğrenir. Bu da önemli bir dönüm noktası olur. Selim, Natalya'nın vatanı için kendi benliğinden olduğunu, kendi yurduna ve halkına sırt çevirdiğini, Ruslar için çalışıp savaştığını ve kolundan olduğunu söyler; öfkeyle Natalya'yı öldüresiye döver (s.335). Bu olaydan kısa bir süre sonra bir cuma günü Selim, Çukurca halkı ile birlikte camide namaz kılar. Anlatıcı bu anda Selim'in duygularını dile getirirken *"Hiç kimse Selim'e bakmıyordu, o da hiç kimseyi görmüyordu; ama yaşadığını, insanlar arasında yaşadığını ve onlarla birlikte yaşarken hayatın hem onlar için hem de Selim için kıymetli, hatta sonsuz bir mutluluk olduğunu kalbinin içinde hissediyordu."* (s.338) der. Yazar-kahraman ilişkisi bağlamında bu kısım dikkate değer niteliktedir. Yazar, bir topluluğa ait olma, dostluğu sevgiyi paylaşmayı tattırdığı kahramanın elinden bütün bu güzellikleri, romanın sonunda çevresindeki insanları öldürerek ya da topraklarını terk ettirterek alır.

8. Çukurca'daki bu cuma namazından sonra yazar, bir başka kahramanı Panteley Petroviç aracılığıyla Selim'deki değişimin bir diğer yönünü ortaya koyar. Pantaley Petroviç, Selim'e *"Komünist idin ha? Şimdi değil misin?"* diye sorduğunda Selim *"*Şimdi Selim'im. Çilingir oğlu S*elim. Çukurca'da oturuyorum, tek kolumla toprakla uğraşıyorum, karnımı doyurmak için. Bu kadar."* (s.364) cevabını verir. Böylece yazar, başlangıçta Polit Büro içinde yer verdiği kahramanının kimlik karmaşasını çözmüş olur.

9. Çukurca'yı abat edip beş yıllık kalkınma planları hazırlayıp bunlarla Polit Büro'nun takdirinin toplayan Selim, son geldiği durumda şunları söyler: *"Okullar, ilim ve fen ocakları kuruyorlarmış! Yeni yeni endüstri merkezleri kuruyorlarmış! Kel kafaya şimşir tarak mı satıyorsun? Kırım'da yeni binalar kuruyorsunuz, ama öte yandan Tatarları Sibirya'ya sürüyorsunuz; kurşuna diziyorsunuz. Boşalmış köylere ve kurduğunuz o yeni binalara kendi Ruslarınızı Rusya'nın içlerinden getirip yerleştiriyorsunuz."* (s.369).

* Ş. Aktaş'a göre her yazar, anlatmak istediği düşünceye, olaya ve eserine vermek istediği şekle göre anlatıcı veya anlatıcılar yaratmak zorundadır. Bunlar da diğer kahramanlar gibi kendi şartları ve imkanları dahilinde yüklendikleri fonksiyonları yerine getirirler. Çoğunlukla anlatıcı ile yazar karıştırılmaktadır. Yazar üzerinde yaşanılan gerçek dünyaya ait bir varlık iken anlatıcı itibari âleme aittir (1998: 84).

10. Ancak öyle bir an gelir ki Selim, Alman işgalinden kurtulmak için, Rus partizanlar gibi dağlara çıkmayı düşünür (s.392). Hayatının belki de en büyük sorgulaması bu anda gelişir. Kim olduğunu, neden yaşadığını, yaşamının bir anlamı olup olmadığını düşünür ve en büyük sorunun kendisinin neden yaşadığını bilmemesi olarak tanımlar (s.393). Çukurca'da kalamayacağı, yeniden bir mücadele içine girmesi gerektiği kanaatine varır (s.395).

11. Alman işgalinden kurtulmak için Ruslara yardım eder. Almanlar Kırım'ı terk eder. Ancak bu defa da Ruslar, Çukurca'yı yakıp yıkarlar ve boşaltırlar. Bu noktada Selim için yaşamanın artık önemi kalmamıştır. Selim, oğlu Alim'e şöyle der: *" Eee, gördün mü? Bilir misin, Alim? Bazan bana öyle geliyor ki, ölmek yaşamaktan iyidir. Yaşamak elbette güzeldir. Ama yaşamak için ev lâzım, toprak lâzım, ateş, su, ekmek lâzım. Bunlar olmayınca ölmek daha iyi."*(s.445)

Başlangıçtakinden çok uç noktalarda yer alan bu ikinci düşünceye gelinceye kadar, Selim'in başından bir sürü olay geçmiştir. Romanın son ve zirve noktasına, insanın kendisini hayata bağlayacağı hiçbir şey kalmadığında yaşamanın da anlamını yitirmesi tezine ulaşıncaya kadar yazar, roman kahramanının dünyasını altüst edecek pek çok olayla onu yüz yüze getirmiştir. Yani Cengiz Dağcı, Bahtin'in yazar- kahraman ilişkisi noktasında öne sürdüğü yazarın kahramanı için bütünsel bir hayat çizdiği görüşünü destekler bir ilişki ortaya koymuştur. Bu romanda kahramanın uzamsal biçimi bakımından yazarın konumunda bir görme fazlalığı söz konusudur. Yani yazar, yarattığı metnin kahramanından daha fazla bir görme alanına sahiptir.

Oysa hayat insanlar için belli bir bütün arz etmez. Hatta Selim Çilingirov'un yaşadıklarını bire bir yaşayan veya bir insanın yaşama bakış açısını temelden sarsmaya yetecek kadar büyük ve önemli olayların yaşandığı durumlarda bile kişinin bakış açısı değişmeyebilir. İnsan onca büyük olaydan sonra hâlâ aynı noktada kalabilir ya da bakış açısında beklenildiği üzere büyük radikal değişiklikler değil, küçük kaymalar olabilir. Başka bir ihtimal ile ise, yazarın bu romanda öngördüğü gibi kişiyi artık yaşama bağlayacak hiçbir şey kalmadığı düşüncesinin yerine, bireyi güce teslim eden bir anlayış da gelişebilir. Oysa bu romanda yazar, kahramanını belli bir bütünlük içinde ve kendi istediği olaylar ile karşılaştırıp sonuçta başlıkta yer alan *O Topraklar Bizimdi* sözlerinde ifadesini bulan, bir anlamda ipuçları verilen toprağın, vatanın kaybedildiği anda artık yaşamanın anlamsızlaştığı tezini kanıtlamak üzere kurgulamıştır. Kahraman, yazarın kendisine biçtiği kaderi sorgulayacak, reddedecek durumda değildir. Ekmeksiz, evsiz, topraksız ve sevdikleri olmayan bir dünyanın içinde ölümü yaşama yeğleyecek kadar bedbin bir durumda kalakalmıştır. Bahtin'in belirttiği gibi, olacakları yazarının bildiği bir dünyada kendisine çizilen kaderi yaşamıştır. Selim Çilingirov ile yazarın dünyaları her ne kadar benzerlikler gösterse de aslında birbirinden çok farklıdır. Yazar, bu romanda ancak ve ancak bir kez ve yine sadece kendisinin belirlediği ve bildiği bir bütünlükle yaşanacak bir dünya kurmuştur. Kendi dünyası ise kahramanının dünyasından farklı, bütünlük arz etmeyen ve gelecekte ne olacağını bilemeyeceği bir düzendedir. Bu iki dünya arasında geçiş söz konusu değildir, ancak yazarın bilinci, kahramanın bilincini tamamen kuşatmıştır.

KAYNAKÇA:

Aktaş, Ş. (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* (3. Baskı). Ankara: Akçağ.

Bahtin, M. (2001). *Bir Eylem Felsefesine Doğru*. Çev.: Siyaveş Azeri. İstanbul: Avesta.

Bahtin, M. (2004). *Dostoyevski Poetikasının Sorunları*. Çev: Cem Soydemir. İstanbul: Metis.

Bahtin, M. (2005a). *Rabelais ve Dünyası*. Çev: Çiçek Öztek. İstanbul: Ayrıntı.

Bahtin, M. (2005b). ***Sanat ve Sorumluluk İlk Felsefi Denemeler.*** İngilizceden Çev.: Cem Soydemir. İstanbul: Ayrıntı.

Brandist, C. (2011). *Bahtin ve Çevresi Felsefe Kültür ve Politika.* Çev.: Cem Soydemir. İsyanbul: Doğu Batı.

Dağcı, C. (1972). *O Topraklar Bizimdi*. İstanbul: Ötüken.

Stevick, P. (2004). *Roman Teorisi* (2. Baskı). Çev: Sevim Kantarcıoğlu. Ankara: Akçağ.

Tobias, R. (1996). *Roman Yazma Sanatı*. Çev: Mehmet Harmancı. İstanbul: Say.

Özet

Estetik Etkinlikte Yazar-Kahraman İlişkisi Bağlamında *O Topraklar Bizimdi* Adlı Romanın Analizi

Kırımlı yazar Cengiz Dağcı (1919-2011) çağdaş edebiyatın usta kalemlerinden biridir. Çok sayıda romanın yanı sıra anı ve hikaye türünde de örnekler vermiştir. *Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, Onlar da İnsandı, Ölüm ve Korku Günleri* ile *Badem Dalına Asılı Bebekler* romanlarından bazılarıdır. Küçük bir parça da olsa bir toprağa, bir mülke sahip olmanın bir insan için ne denli önemli olduğu düşüncesinden hareketle, vatan toprağının değerinin önemini anlattığı romanı *O Topraklar Bizimdi* ile Cengiz Dağcı, Türk dünyasında ses getirmiş, önemli bir yer edinmiştir.

XX. Yüzyılın önemli kuramcılarından Mihail Bahtin'in görüşleri insan ve toplum bilimlerinin birçok alanında büyük ilgi uyandırmıştır. Bahtin ve Bahtin Çevresi olarak bilinen ekol dil felsefesi, roman kuramı ve tarihi, Rus Biçimciliği alanlarında önemli çalışmalar yapmışlardır. Bahtin'in görüşleri önceleri edebiyatta etkili olmuştur ancak daha sonra bu etki felsefe, sosyoloji, tarih gibi birçok alana yayılmıştır. Bugün farklı disiplinlerde çok farklı konuların incelenmesinde Bahtin'in görüşlerinden yararlanılmaktadır.

Bahtin, estetik bir etkinlik olarak gördüğü romanı, eser-yazar ilişkisi üzerinden irdelemiştir. Bahtin, yazarın kimi zaman eserinin kronotopuna sızdığını, kimi zaman roman kişilerinin diyaloglarında kendini hissettirdiğini öne sürmüştür. Bahtin romanda, yazar ile kahraman arasındaki ilişkiyi çeşitli yönlerden ele almıştır. *Estetik Etkinlikte Yazar-Kahraman İlişkisi Bağlamında O Topraklar Bizimdi Adlı Romanın Analizi* başlıklı bu çalışmada *O Topraklar Bizimdi* adlı roman, Bahtin'in yazar-kahraman ilişkileri konusundaki görüşleri temel alınarak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *O Topraklar Bizimdi, Cengiz Dağcı, Bahtin, estetik etkinlik*

Abstract

THE ANALYSIS OF NOVEL NAMED THOSE LANDS WERE OURS IN THE THE CONTEXT OF RELATIONSHIP BETWEEN AUTHOR AND PROTAGONIST IN THE AESTHETIC EVENT

Crimean author Cengiz Dağcı (1919-2011) is one of the prominent novelists of contemporary literature. Although his primary interest is writing novels, he has also given some examples of story and recollections writings. *Korkunç Yıllar* (Horrible Years), *Yurdunu Kaybeden Adam* (The Man Who Lost his Land), *Onlar da İnsandı* (They Were Humon too), Ölüm ve Korku Günleri (Days of Death and Fear), *Badem Dalına Asılı Bebekler* (Babies Hanging on the Almond Branch) are some of his well known novels. With his novel O Topraklar Bizimdi (Those Lands Were Ours), he has impressed and got a fame within the readers of the Turkic communities. In this novel, he emphasises the importance of the value of the territory of the motherland which is bounded to the idea that owning a lando or property, even if it is small one, is very important for human beings.

Many people, who study in different fields of humanities and social sciences, have been influenced from the opinions of Mihail Bahtin, who is one of most important theorists of 20th century. He has created his own echol which is called Bahtin Cirle to study in the field of language phylosophy, theory and history as well as the Russian formalism of novel. At the beginning Bahtin's opinions were effecctive in the literatüre, but later on they spreaded out over the many fields such as phylosophy, sociology and history.

According to Bahtin's view, a novel can be defined as an aesthetic activity through the relationship between the work and writer. He deals with a novel in different ways and claims that writers sometimes infiltrate into the kronotop of the work and shadows forth himself in the dialogues of the heros of the novel.

Here, we present a study titled "Estetik Etkinlikte Yazar-Kahraman İlişkisi Bağlamında O Topraklar Bizimdi Adlı Romanın Analizi" (Analysis of Novel Named Those Lands Were Ours in the the Context of Relationship between Author and Protagonist in the Aesthetic Event); the novel named *O Topraklar Bizimdi* was anaysed based on the Bahtin's view on relationships between writer and novels characters.

Keywords: *Those Lands Were Ours, Cengiz Dagci, Bahtin, aesthetic event*